

PSIHOLOGIJA OSEBNOSTI

A

1. Mračna triada psiholoških lastnosti. Kakšne lastnosti jih povezujejo, zakaj je opazen porast ljudi z takimi lastnostmi, ali je odporno na psihoterapijo.

Mračna triada je skupina treh osebnostnih lastnosti, ki se teoretično razlikujejo, toda empirično se prekrivajo. Sestavljajo jo trije tipi osebnosti:

-Narcistična osebnost: sanjajo o slavi, verjamejo, da so boljši od drugih, pretirana ljubezen do sebe. Nekatere teorije to povezujejo z zaščito samega sebe zaradi povečane šibkosti, sramu in poškodovane samopodobe.

-Machiavelianska osebnost: izkoriščajo in manipulirajo druge, nesocialno vedenje, impulzivnost, sebičnost

-Psihopatska osebnost: nesocialno vedenje, impulzivnost, trma

Mračna triada osebnostnih lastnosti so tesno povezani, vendar še vedno neodvisni tipi lastnosti. Pri vseh treh osebnostih je prisotna sebičnost, manipuliranje z drugimi, nesočutnost; o sebi imajo samo pozitivno mnenje.

Na psihoterapijo so odporne, saj posamezniki s to motnjo tega ne doživljajo kot motnjo, saj so sicer v življenju uspešni, ne zaznajo, da bi bilo karkoli narobe z njimi. Znajo manipulirati z drugimi, s svojim šarmom očarajo vse okoli sebe.

Število oseb s to motnjo zadnje čase močno narašča. Vzrok za to je, da se ljudje vedno težje spopadajo z raznimi težavami, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju, tako doma kot v službi. Večja je tekmovalnost za boljšo službo, večji zaslužek, ter druge materialne dobrine. Ljudje vedno bolj gledajo na lastno korist, da se vse vrte okoli njih in vedno manj se posvečajo drugim.

Skupina osebnostnih lastnosti: Narcisizem (veličastnost, ponos, egoizem...), makiavelizem (manipulativnost, izkoriščanje drugih...), psihopatija (sebičnost). asocialno vedenje, impulzivnost. Skupno jim je predvsem egoizem, manipuliranje in pomanjkanje empatije, čeprav se raven in oblika tega razlikuje glede na lastnost. ... Razlogov za porast je več (nekateri izmed njih: zloraba v otroštvu, odsotnost staršev...). Terapija je uspešna le v redkih primerih, saj so osebkni prepričani, da z njimi ni nič narobe - ne doživljajo kot motnjo, saj so drugače v življenju uspešni (manipulirajo, šarmantnost...).

2. Spearmanova teorija inteligentnosti. povezanost med inteligentnostjo in ustvarjalnostjo.

Spearmanova teorija predstavlja eksplicitna načela za izdelavo testov inteligentnosti. Razvil je metodo za analiziranje korelacijskih metod, ki so pomenile temelj faktorjski analizi. Njegova teorija je podprta z ugotovitvijo, da so vse mere inteligentnosti mere neke skupne

teoretične dimenzije. Spearman je verjel, da je bistvo inteligentnosti neogeneza oziroma ustvarjanje novih vsebin v mišljenju.

Spearman je postavil bifaktorsko teorijo inteligentnosti. Faktoriziral je več različnih testov ter opazil, da so si mnogi skupni v večih faktorjih – te predstavljajo G faktor, S faktor pa naj bi predstavljal tisto, v čimer se testi razlikujejo in lahko pri posamezniku tudi variira.

Povezanost med inteligentnostjo in ustvarjalnostjo:

- za vrhunsko znanstveno ustvarjalnost je potrebna visoka inteligentnost
- ko so raziskovali povezavo, so ugotovili, da je visoka korelacija. Ustvarjalni znanstveniki ne dosežejo nič višjih rezultatov kot neustvarjalni.
- Za neko znanstveno ustvarjalnost je določena inteligentnost nujno potrebna (da se hitreje učimo)
- Okolje bolj vpliva na razvoj ustvarjalnosti, kot pa na razvoj inteligentnosti

3. Prednosti in slabosti kvantitativnih in kvalitativnih metod

Kvalitativno:

- + poglobljenost, gradi teorijo
- subjektivnost, ni merjenja in kontrole, težko ponovljiva merjenja

Kvantitativno:

- + temelji na teoriji, je izmerljivo, dober približek naravne situacije, podatke lažje interpretiramo
- generaliziranje, potrebuje velike vzorce, neosebno, vzame veliko časa, problem odzivnosti

4. Kaj je anksioznost. Kakšni znaki povezujejo anksioznost in depresivne motnje.

Je neprijetno čustvo, ki ga ponavadi spremljajo telesne in vedenjske spremembe podobne tistim, ki spremljajo običajen odziv na stres. Lahko se pojavlja postopoma ali pa se začne nenadno. Traja lahko nekaj minut in je komaj zaznavna ali pa se kaže v obliki paničnih napadov. Če je tesnoba tako močna, da posameznika ovira pri vsakodnevni dejavnosti in če posameznik tesnobe ne more nadzorovati, gre za bolezensko tesnobo ali anksiozne motnje. Pri anksioznosti gre za neprijetno občutenje o nečem, kar se mogoče niti ne bo zgodilo. Značilna je zaznava pretirane nevarnosti.

Anksioznost je psihološko in fiziološko stanje, sestavljeno iz miselnih, čustvenih in telesnih sprememb. Je naraven odziv na nek stresor in pomaga posamezniku, da se z njim spopade. Anksiozen človek se počuti nelagodno, nervozno, utesnjeno; sluti, da se nekaj slabega dogaja oziroma se bo zgodilo.

Znaki:

- simptomi depresije in anksioznosti se pogosto prepletajo. To pomeni, da ima veliko bolnikov z anksiozno motnjo tudi simptome depresije, skoraj vsi depresivni bolniki pa imajo tudi simptome anksioznosti.
- anksioznost in depresija imata različno vsebino in podobno formo
- znaki anksioznosti so med najpogostejšimi znaki depresije

- skupno jima je še, da si delita stil spoprijemanja, ki temelji na izogibanju. Osebe se izogibajo reči, ki se jih bojijo, namesto da bi razvijali sposobnost za obvladovanje situacije, v katerih jim je neprijetno.

5. Genetski in okoljski vplivi na agresivnost.

- agresija je vedenje v škodo druge osebe ali fizičnega okolja
- po eni strani je posledica tega, kakšni smo po dedni zasnovi, po drugi strani pa v kakšnem okolju smo bili vzgojeni
- izvor agresivnega vedenja je lahko katerokoli čustvo: strah, jeza, žalost...

GENETSKI VPLIVI:

- agresivnost je odvisna od dednosti, je notranja energija posameznika, ki teži k uresničitvi, mora biti nadzorovana in varno uresničena
- agresivnost je prirojena značilnost, je odvisna od genskih zapisov, ki smo jih podedovali od staršev. Kljub temu, da je prirojena, še ne pomeni, da če je bil npr oče nasilnež, da se bo tudi sin nasilno obnašal. Lahko, da si bo izbral poklic, kjer bo svojo odvečno energijo sproti sproščal.

OKOLJSKI VPLIVI:

- nekatere osebe posnemajo vedenje, ki so jih opazili pri drugih. Te osebe se hočejo poistovetiti s pomembnimi osebami npr: indentifikacija mladostnika z agresivnim vedenjem športnega vzornika.
- od drugih so se z opazovanjem naučili, da se agresivno vedenje izplača oz. da je nagrajeno
- otrok med gledanjem risank opazi, da glavni junak s svojim agresivnim obnašanjem marsikaj doseže, zato jih začne posnemati. Otrok z agresivnim vedenjem doseže želeno, zato ga ponavlja
- nekatere tv odaje s pozitivno vsebino imajo ugoden vpliv na otroke, saj jih učijo pozitivnih socialnih veščin
- najmanj agresivnosti je bilo pri otrocih, ki so rasli v čustveno toplem, nekaznovalnem okolju.

(Raziskave kažejo, da je agresivnost v veliki meri dedna, vendar ji ne moremo pripisati določenega gena, saj je sestavljena iz mnogih, ki glede na okoljske faktorje tvorijo lastnost. Na agresivnost vpliva že okolje mame med nosečnostjo (alkohol, tobak, stres) ter kasnejša izpostavljenost agresivnemu vedenju skozi odraščanje. V veliki meri na agresivnost vpliva tudi raven testosterona.)

6. Razlike in podobnosti med PEN in BIG5

Teorija Big 5 dejansko ni teorija med tem ko PEN je . Razlaga : Teorija kot takšna mora vsebovati dva aspekta in sicer : deskriptivni (taksonomski) in kavzalni (biološki). Big 5 vsebuje samo deskriptivni vidik med tem ko PEN vsebuje deskriptivne dimenzije ki imajo psihofiziološko osnovo. Torej združuje deskriptivne in kavzalne aspekte.

Pen je sestavljen iz 3 dimenzij: (najprej postavi teorijo, potem empirija, eksperimentalna metoda)

- EKSTRAVERTNOST/INTROVERTNOST:
Ekstravertnost je družabnost, živahnost, aktivnost.
Intravertnost pa mirnost, vztrajnost, odgovornost.
- NEVROTICIZEM/NENEVROTICIZEM:
Nevroticizem: nizko samospoštovanje, nesebičnost, tesnoba.
Nenevroticizem: umirjeni, uravnoteženi, brezskrbni.
- PSIHOTICIZEM/NEPSIHOTICIZEM:
Psihoticizem: agresivnost, manipuliranje.
Nepsihoticizem: tolerantnost, previdnost, varnost

BIG5: ekstravertnost, prijetnost, vestnost, nevroticizem, odprtost (empirična osnova, potem teorija, leksično raziskovanje)

- tako Pen kot big5 sta precej notranje razčlenjeni dimenziji, kar pomeni, da je še vsaka dimenzija razdeljena na določene komponente
- razlika med modeloma je v korelaciji med samimi temeljnimi dimenzijami.
- model big 5 meša temeljne dimenzije z njihovimi komponentami (pen). Ekstravertnost in nevroticizem se ujemata z pen modelom, medtem ko sta vestnost in prijetnost komponenti psihotizma. Model big5 meša dve ravni Pen-ove hierarhične organizacije osebnostnih potez: temeljne dimenzije in poteze.
- razlika med modeloma je opazna tudi pri poimenovanju. Prisotnost več avtorjev modela big5 se kaže v neskladnem poimenovanju nekaterih dimenzij, predvsem petega faktorja odprtost.
- Oba modela sta hierarhična in osnovana na dimenzijah.

BIG 5:

- Model ni preprost za interpretacijo, je starostno omejen (od 19 do 98), menijo da je 5 faktojev premalo za opis osebnosti

+ najbolj celosten pristop do opisovanja človekove osebnosti, dobimo veliko informacij o značilnosti temperamenta od 50%-60%, leksični pristop

7. Projekcijske paradigme, kakšne projekcijske tehnike poznamo kakšne so njihove pomanjkljivosti

Projekcijske tehnike: testi za analizo osebnosti z nestrukturiranimi in nejasnimi dražljaji.

Projekcijska hipoteza govori o tem, da naj bi osebne interpretacije nejasnih/nestrukturiranih dražljajev odražale nezavedne motive, potrebe in konflikte.

Problem: dešifriranje latentnih osebnostnih procesov, ki temeljijo na individualiziranih in edinstvenih odgovorih posameznika.

(Projekcijske tehnike so bolj ali manj jasno strukturirana gradiva, pri tolmačenju katerih naj bi se izrazile nekatere osebnostne lastnosti.)

Vrste: igralne tehnike, asociativne tehnike, kreativne tehnike, tehnike risanja, tehnike dopolnjevanja

Pomankljivost: nezadostne merske karakteristike, ne merijo zanesljivo, razlaga je subjektivna, podatki so neprecizni, slaba orodja, implicitne teorije ki določajo vrednotenje rezultatov testiranja, vse projekcijske tehnike slonijo na psihoanalitičnem pogledu na osebnost

Najbolj znane:

- **Rorschachov preskus:** uporablja se za ocenitev normalne ali abnormalne osebnosti v psihodiagnostični praksi. Testiranec mora opisati 10 predlog s packami. Preizkus je učinkovit v kombinaciji z drugimi psihometričnimi postopi in dopolnjeni z anamnezo.
- **Test tematske apercepcije (TAT):** Murray trdil, da se lahko osebnost razlaga preko motivacije in zunanjih pritiskov. Testirancu je prikazano 30 risb (dvoumne aktivnosti različnih oseb v različnih situacijah, črno-bele barve) → mora povedati kaj je pripeljalo do nastale situacije, kaj se dogaja, kaj se bo zgodilo in kako čutijo osebe na sliki.

ASOCIACIJSKE TEHNIKE- oseba odgovarja na projekcijske dražljaje s prvo mislijo ki ji pade na pamet (Rorschach preiskus)

DOPOLNJEVALNE TEHNIKE- oseba mora po lastni oceni v skladu z navodili dopolniti neko nepopolno situacijo (dopolnjevanje zgodb, stavkov)

IZRAZNE TEHNIKE- oseba daje podatke o sebi predvsem na tak način da manipulira s predmeti in pripomočki. Sem spadajo razne risarske tehnike, psihodrama, igranje vlog, risanje drevesa in človeka.

KONSTRUKCIJSKE TEHNIKE- oseba mora nekaj sestavit (zgodbo na podlagi slike)

8. Obsesivno kompulzivna motnja - kaj pomeni obsesivno. Ali podleže psihoterapiji. Utemelji odgovor.

Obsesije so vztrajne, ponavljajoče, vsiljive misli, impulzi ali predstave, ki producirajo nelagodje, bojazni, strah ali skrb. Izhajajo iz človeka, jih ne more kontrolirati → pojav izrazite tesnobe. Vedenjska terapija, KVT in zdravila so najbolj učinkoviti pri zdravljenju OKM. Temelji na lajšanju anksioznosti povezane z ne-opravljanjem kompulzivnega vedenja

9. Kaj je Flynnov učinek, grafično ga prikaži. Zakaj prihaja do tega učinka?

Flynnov učinek je naraščanje povprečnega IQ-ja skozi leta, če IQ priredimo glede na čas saj se meri glede na povprečje. Razlogi niso povsem jasni, Flynnova razlaga pa pravi da so ljudje včasih razmišljali bolj o konkretnih problemih danes pa se bolj pogosto srečujemo z abstrakcijami, zaradi česar naj bi razvili mentalna orodja za reševanje teh testov.

Ena od razlag za upad IQ-ja: razvoj medicine omogočil reševanje življenj nedonošenčkom - imajo lahko kognitivne pomankljivosti.

B

1. Opiši situacionizem in personalizem in njun pogled na preučevanje osebnosti.

Situacionizem: situacije naj bi bile boljši napovednik obnašanja kot poteze in ostale osebnostne dispozicije (**Mischel**). Veliko situacij se v našem življenju ponavlja, ali pa so si zelo podobne → konsistentnost situacij je izvor konsistentnega obnašanja.

Razlaga vedenja, ki pravi da splošne lastnosti ne obstajajo, zato naj bi na vedenje vplivali zunanji, situacijski faktorji namesto notranjih lastnosti in motivacij.

- transsituacija (variabilna situacija)
- časovna stabilnost (variira čas pri isti situaciji)
- bistvo je v tem, da so pri situacionizmu gledali na situacije kot pomemben dejavnik obnašanja. Obnašanje ni konsistentno in je odvisno od situacije.
- na naše obnašanje vplivajo dražljaji in pobude iz okolja, drugi ljudje
- situacije so boljši napovedovalci obnašanja kot poteze

Personalizem: (Allport) Vzroke za spremembe moramo iskati v okolju IN v osebnostnih dispozicijah. Vplivi okolja so spremenljivi, zato so lahko vzrok spremenljivega vedenja. Najpomembnejši del obnašanja pa je konsistenten, zato so glavni izvor obnašanja osebnostne poteze (so dokaj trajne). Obstajajo konsistentne osebnostne dispozicije, ki se izražajo glede na okolje.

Konsistentnost našega obnašanja je tudi sama odvisna od situacij. Ni nujno da bo nekdo ki ga poznamo kot živahno osebo enako živahen v vseh situacijah. Ne gre torej samo za običajno nekonsistentnost temveč tudi za situacijsko pogojenost konsistentnosti.

2. Opiši, kako je Caroll prišla do nje in kateri vzroki govorijo zanjo.

???

to vprašanje se pomojem nanaša na tretje, ker gre za Carol Dweck, ampak ne vem kaj točno hoče od nas tko da si lah greste prebrat v seminarsko Težnja k pozitivni samopodobi...

3. Dweck in Mindset

Mindseti so povezani z našim samovrednotenjem in se začnejo s povratnimi informacijami iz okolja (že v mladosti). Ali je mindset fiksen ali razvojni, je odvisno od vsebine povratnih informacij - če letijo na prirojene lastnosti (fixed), ali na vedenje (growth). **Fixed mindset:** vodi v prepričanje, da so moje kompetence dane, problem nastopi pri prvem neuspehu (se poruši samozavest), manj tvegajo (izberejo rajši lažjo nalogo, da ni ogrožena njihova samopodoba).

Growth mindset: ob prvem neuspehu razmisli, kakšne so lahko izboljšave, je učinkovitejši, ljudje s tem mindsetom več tvegajo.

4. Latentno in manifestno

Manifestno (kar doživljamo) je tisto, kar se kaže navzven, kar lahko opazujemo, latentno (kar občutimo) pa tisto, kar leži za tem in lahko samo sklepamo.

Primer: opazujemo zgovornost, družabnost (manifestacija) nekega posameznika, ter sklepamo na ekstrovertnost v ozadju

5. Obsesivno-kompulzivna motnja - kaj pomeni kompulzivno?

(Kompulzije so ponavljajoča se dejanja namenjena zmanjševanju anksioznosti (kot odgovor na obsesije); rituali, prisilna dejanja → s takšnim vedenjem bolniki skušajo zmanjšati tesnobo, "obvladati" obsesije.)

Kompulzije so vsiljiva dejanja, stereotipno ponavljajoča se dejanja (umivanje rok...). S kompulzivnim vedenjem želi oseba preprečiti tesnobo ali neželen dogodek, za katerega se boji da se bo zgodil.

Kompulzije so pretirane, niso namenjene zadovoljitvi in niso povezane z realnostjo. Oseba to prepozna kot nesmiselno in neučinkovito, vendar je impulz premočan

6. depresija- razlike in podobnosti z anksioznostjo.

Motnja čustvovanja, 2x več se pojavlja pri ženskah, posledica biokemičnega neravnovesja v možganih.

- Simptomi: utrujenost, jok, žalost, motnje spanja, zaskrbljenost, črnogledost...
- Zdravljenje: psihoterapija + antidepressivi.

Ljudje s kronično anksiozno motnjo, imajo več možnosti, da se jim razvije depresija. Tisti, ki so depresivni, so po večini anksiozni.

7. Projekcijske paradigme. Obrazložiti, kaj to sploh je, jih par navesti... (Rorschach, TAT...)

Vprašanja ali naloge odprtega ali zaprtega tipa (dokončaj zgodbo, nariši sliko..) Posameznik ne ve, kaj se bo vrednotilo, odgovori naj bi bili bolj pristni. Omogočen vpogled v posameznikovo nezavedno motivacijsko delovanje. Celostni pristop, bolj subjektivni, uporabni pogosto v klinični praksi (asociativne tehnike, tehnike kreacije, tehnike dopolnjevanja, tehnike risanja in pisanja, igralne tehnike)

8. Razlike in podobnosti med Eysenckovim in Cattellovim modelom osebnosti ter njune prednosti in pomanjkljivosti?

Oba modela spadata med dispozicijske modele in osebnostne lastnosti razlagata kot dimenzije – kot bipolarni kontinuumi (gaussova krivulja). Oba avtorja sta dimenzije dobila s faktoriskim pristopom – s pomočjo statistike oziroma faktoriske analize. Cattellov model je precej bolj obširen in zajema vsa področja osebnosti, Eysenckov PEN model pa izpostavlja temeljne dimenzije. Postavil je hierarhijo osebnostnih lastnosti, kjer so temeljne dimenzije na vrhu. Te

dimenzija so pri PEN modelu 3, in sicer je najprej dobil nevroticizem in ekstravertnost, kasneje pa je dodal še psihoticizem. Cattell je osebnostne poteze razdelil na površinske in izvirne, faktorje pa je razdelil tudi na primarne, sekundarne in teričarne. Najprej je dobil 16 primarnih dimenzij in nato s ponovno faktorjsko analizo teh 16 dimenzij dobil 4 sekundarne dimenzije. Od teh sta prvi dve skoraj povsem enaki kot nevroticizem in ekstravertnost pri PEN modelu.

Eysenck je sestavil EPQ vprašalnik, ki je danes pogost predvsem v splošni rabi, Cattellov 16PF vprašalnik pa se še danes pogosto uporablja v klinični praksi, saj je precej bolj poglobljen, kot PEN model.

PEN MODEL:

- + univerzalen (najdemo ga skoraj povsod, kjer analiziramo ljudi)
- + združuje deskriptivne in kavzalne aspekte (opisane nevrološke podlage)
- + enoznačno se sklada z ustrezno hierarhijo v osebnostni kulturi
- + empirično preverljiv in preverjen (ob vsaki ponovitvi enaki rezultati)
- + prediktivnost in praktična vrednost (napovedi, kako bo človek v določeni situaciji reagiral)
- + parsimoničen (preprost)
- Eysenck si je predstavljal, da so te dimenzije koordinate in z vektorji lahko pojasnimo osebnost (želel si je najti neodvisne lastnosti)
- problematičnost faktorizacije
- pojasnjuje premalo variance medosebnih razlik
- so dimenzije res temeljne?
- ekstravertnost in psihoticizem (prevsem) sta preveč nehomogeni

CATTELLOV MODEL:

- + eden najkompleksnejših dimenzionalnih modelov osebnosti
- + multivariantna metodologija
- + inventnost pri izdelavi novih metod
- + temelji na eksplicitnih standardih (dobra prediktivnost, izhodišče za dobro merjenje)
- + posreduje vse pomembne informacije o osebnosti in v ključnih točkah potrjuje nekatere druge modele
- + vključuje etimološke analize
- + vključuje praktične aplikacije
- prekompleksen à nima enotnega konceptualnega izhodišča
- ker temelji na izseldkih multivariantnih analiz je odvisen od vhodnih podatkov in od metode, problem pa nastane tudi pri interpretaciji
- ni potrjen niti znotraj iste korelacijske matrike (nikoli več niso dobili 16 (istih) faktorjev)
- vključuje veliko informacij à vprašljiva robustnost, ekonomičnost in parsimoničnost

9. Genetski in okoljski vplivi na agresivnost, kakšne so razlike med spoloma?

Agresivnost: obnašanje, ki povzroča škodo drugemu.

Ima močno evolucijsko podlago (hierarhija, boj za samico in ozemlje,..)

Genetski vpliv: Pri moških višja raven testosterona povzroča višji nivo agresivnosti. Agresivnost je bila med najmočnejšimi selektivnimi mehanizmi (bojevanje, borba za partnerja, status in teritorij). Bolj agresivni kot ženske (čeprav ne velja v vseh primerih: velikokrat so ženske verbalno bolj nasilne kot moški). Velikokrat se od moških tudi pričakuje, da bodo bolj agresivno odreagirali (na primer: branili dekle pred napadalci,...).

Drugi dejavniki: bolečina, prostorska omejitev, vročina, hrup,...

10. Mračna triada - kaj je?

Mračna triada je skupina osebnostnih lastnosti:

Machiavellizem (manipulativnost, izkoriščanje ostalih, cinično neupoštevanje moralnosti, poudarek na lastnih interesih in zavajanje ljudi), **narcisoidna motnja** (veličasnost, ponos, egoizem in pomanjkanje empatije), **psihopatija** (trajna nesocialno vedenje, impulzivnost, sebičnost).

a) Zakaj so v zadnjem desetletju v strokovnih priročnikih navedene skupaj (egocentrizem, manipuliranje, pomanjkanje empatije..)

b) Ali se jih lahko 'zdravi' s psihoterapijo?

Ne, osebe s takimi motnjami so nanjo so "odporne", ker posamezniki s to motnjo tega ne doživljajo kot motnjo, saj so sicer v življenju uspešni - z manipuliranjem in šarmantnostjo.

c) Ali se število oseb s to motnjo kakorkoli spreminja v zadnjem času in zakaj?

Da, ogromen porast v zadnjem času. Več vzrokov med drugimi tudi zlorabe v otroštvu, odsotnost staršev,...